

דְּבַר הַדָּג

זה כל הקונצפץ:

לאחרונה גילה שמעון אדף את קולו מעל גלי האתר בטענה שהשירה העברית איננה רלבנטית מפני שעסקה ארוכות בנסיונות-שפה שגררו מאיסה-ציבורית, כמו קורא הקהל אל משורריו: שבו, כתבו שיר. והנה, מאז התרסקותו של אבידן והעלמותו של "עכשיו" פסקו הניסויים בשפה והחלה מגמת **יישום** שטיבה לחטוא (ואכן היא חוטאת) באובססיות. סדנאות השירה צצות כמו סיקור אחרי פיגוע, "משוררים" זוכים בתארם כמו חיילים אלי רב"ט, שגרה שירית מסתמנת ומסמנת את הניוון הכללי בתחום חקר-השפה, חקר האפשרויות, חקר החקר.

דומה שדווקא האמנות הפלסטית חפשה את ההזרה המתמדת בנסיון עיצובה דרך מדיומים שונים ומתעדכנים; לראיה, במוזיאונים שמכבדים עצמם (תל-אביב עד פומפידו) מוצגות עבודות וידאו-ארט, מולטימדיה ואף ג'ט-ארט. ביישות השירית, לעומת זאת, ניכרת מגמה שמרנית בכל הנוגע לקדמה ולמדיום; רוב המשוררים נוטים באופן לא-יזום את הקדמה, ומוצאים חצינחמה בדגמים ישנים, נאחזים בהם כבגואל [עיונוסף: ולטר בנימין; על מושג ההיסטוריה]. הסיבה לפער זה בין השירה לקדמה היא ככל הנראה עכבות טכנולוגיות - אומר אבידן ב"מינשר האבידני" - "אין להתייחס [...] אל מחשבים [...] כאל יותר ממכונות כתיבה מתוחכמות" ואין פה כוונה או הצהרה בדבר יכולתו של המחשב, אדרבא, ישנה הצהרה חדמשמעית בדבר יכלתו של האדם! נראה שהניכור השירי לאמצעים הטכנולוגיים הבהב חמורות כבר ב-1974.

את הגליון הנוכחי פותחים שני שירים ('שירי-HTML'; עמ' 3 ו-4; עילגות השם היא זמנית; הצעות לשם מוצלח יותר תתקבלנה באהדה מאופקת) שמדגימים אפשרויות שיריות חדשות תוך ניצול אפשרי של המדיום המקוון.

השותפות בין אדם לבין מחשבים בכתיבת יצירות ספרות - או ביצירת יצירות אחרות כלשהן, בכל המימצעים - נראתה לי אז ונראית לי עוד יותר היום כבלתי-נמנעת וכמלהיבה ביותר.

(דוד אבידן, הפסיכיאטר האלקטרוני שלי)

על פי רוב משמשת במה זו כמצע לניסויי-שפה/דגם/אפשרות (דבר-דג 3, 7, 11, ו-12) ומנסה ליצור הזרה מסוימת למדיום בו מובאים הדברים, עם זאת דומה שהקדמה זו הייתה הכרחית כדי לרכך את מהלומת הניכור בין המטען השירי של הקורא ובין המטען האוונגארדי המוצע.

סדר השירים:

עודד בן-דוד

3 יפן

גלעד מעיין

4 ללא שם

מאיה קופרמן

5 [לבש את כתונת הפסים]; השעון מתקתק

ענת דנציגר

7 היא אמרה: נחליאלי; [בחלונות השחורים ראיתן]

סיון בסקין

9 בשבחם של איים – מאמר מערכת

עוֹדֵד בֶּן-דוֹד

יפן

זְרִיחָה נוֹבְעַת מִמְרִכּוֹ
סְדִין (הַמְתַּפְתֵּל לְכַרְךָ
אוֹתָךְ) כָּל אִסְיָה
(הַלּוֹחֶצֶת אֶת חוֹדְךָ)
נִרְכַּנְתָּ
מַעֲלִיךְ לְנִשְׁקָה.

קִישוֹר חֲמִים מִפִּיגִי מְדַגְדֵּג
אוֹתָךְ (הֵיכֵן שָׁזָה)
כְּמוֹ בֵּית־מְרֻחֵץ (קִירוֹת
נִיר מַתְעַדִּים כָּל אֲנָחָה).

גלעד מעיין

ללא כותרת

אנו מכבים את האור ויוצאים מהחדר
להאזין למהירות נשימתו של המדבר.

אנו מכבים את האור ויוצאים
להאזין למהירות נשימתו
של השורות.

הביטו ברקיע.
על חוגתו השחורה של הלילה
מופיעה בדיקנות נחרצת
המהירות שבה נכבה את השיר
ונצא ממנו.

הערה: גרסת ה-HTML של השיר בדג-אנונימי?; גליון 17, עמ' 4

מַאִיָּה קוֹפְרֵמֶן

*

לְבַשׁ אֶת כְּתוּנַת הַפְּסִים יוֹסֵף.
יָחַף הַלֵּךְ תְּהִלָּתְךָ
גַּם בְּבוֹרוֹת גַּם
בְּמִדְבָּרוֹת וּבְתֵּאֵי הַגְּזִים הָאֲפֹרִים.

לְבַשׁ אֶת כְּתוּנַת הַפְּסִים יוֹסֵף.
רוֹצֵץ גְּלִילָתְךָ הַגְּבוּהָה.
עֲתָה שֶׁלֵּב יָדִיךָ וְחִבּוּשׁ כּוֹבֵעַ הַמְּשֻׁגָּעִים
מָה טוֹב שֶׁלֹּא הִבְחַנְתָּ כִּי בְּכַתְּנֶתְךָ כָּלֵל אֵין פְּסִים
גַּם לֹא כִּיסִים.

מאיה קופרמן

השעון מתקתק

השֵׁעוֹן מִתְקַתֵּק
וְהִילָד דוֹפֵק
אֶת הַמַּסְמֵר
בְּפִטִּישׁ.
הָאָבָא דוֹקֵר
אֶת עֵצְמוֹ בְּסֶכֶה
וְהָאָמָא בּוֹכָה מִשְׁנָה עִמָּקָה
"חַיִּים לְכֹלֵם בְּחַנָּם", צוֹעֵק הָאִישׁ בְּרַחוּב,
"חַיִּים לְכֹלֵם",
אֲנִי עוֹנָה.

עַת דְּנַצִּיגֵר

היא אמרה: נחליאלי

מה הנחליאלי הזה
עושה פה באמצע מרץ?
ואני חשבתי:
מתי היא תשבר?
היא מסתכלת מבעד לחלון
הסרוג בעורקי,
הנחליאלי מקפץ בראשה
שעודנו שבו במטאפורה של בקר.

27/3/02

ענת דנציגר

*

בְּחִלּוֹנוֹת שְׁחוּרִים רְאִיתִי
אֵיךְ אֶת מִתְפַּתְלָת
בֵּין הַבְּטָחָה שְׁקִמְלָה
וְנִיצוּץ שְׁאַחַר לְהִגִּיעַ,
לוֹקַחַת הַחֲלָטָה נְהוּלִית־אֶסְטֶרֶטֶגִית:
לֹא.

לֹא לְפִתּוּי הַיָּרֵחַ
לֹא לְלַחֲשָׁנִים שֶׁל הַגּוֹף
לֹא לְמַנְיֹפּוֹת הָאֵשׁ הַקְּדָמוֹן
שֶׁנִּכְמְרוּ אֵלַיךְ בְּשָׁעָה שְׁכוּזִי

בְּשָׁעָה שְׁכוּזִי אֶת מְכֻסָּה
אֶת לוֹקַחַת
אֶת גְּלֻקְסִית הַנְּמֻשִׁים
אֶת הַמַּעֲיָנוֹת הַחֲבוּיִים
אֶת הַנְּקִיקִים הַמְּפֹסְלִים בְּאַבֵּן חוֹל נוֹבִית
בְּשֹׁבֵר הַסּוּרִי־אֶפְרִיקָנִי שֶׁל גּוֹפֶךְ.

26/3/02

סיון בסקין

בשבחם של האיים – מאמר מערכת

כמדמני, כיום איש איננו מטיל ספק
בקביעה שהציונות הצליחה בעקר בזכות
בחירת המקום הגאוגית, או בלועזית - אלוקציה,
אלוקציה כמעט אלוקית, אם יתר לי לומר.
מקומה של מדינת היהודים על אי
בלב אוקיאנוס היה החלטה אמיצה,
שנתקבלה בתם וכוחים עזים
שהרעידו את שלותה של העיר השויצרית.
והרי ידוע שלחיים על אי יתרונות רבים.
מלבד העבודה המובנת מאליה שהדבר
מעודד התפתחות של צי ומסחר ימי,
יש לזכר שדוקא באיים נוצרו
חלק מנכסי האנושות המעלים ביותר:
הצויליזציה המערבית. אודיסיה. לסביות. ויסקי.
אפרודיטה. המלט. המהפכה התעשיתית. מזעור.
הגן של ג'א וגם ג'א עצמו. תסלחו לי
על שאינני מקפיד על סדר כרונולוגי ונתונים מלאים.
בנוסף, לחיים על אי יתרון אסטרטגי,
הנעוץ בהעדר שכנים מידיים.
הדבר חוסך מלחמות חסרות-שחר,
שנובעות באפן טבעי מהתישבות מסיבית
בלב אכלוסיה עוינת, ביבשת צפופה.
האינכם נבעתים מהאפשרות שיכלנו
להפוך לארץ קטנה ומקפת אויבים?
אם נעבור מהתחום הפרקטי לתחום האינטלקטואלי,
נציג שחיים על אי מעודדים חשיבה אויבית,
בקורתייות, מבט מהצד, ואף התנשאות בריאה.
ברשותכם, אעיר שבזכות הרחוק מהקלחת הקונטיננטלית,
הזמן באי עובר לאט יותר, מה שמשפר את בריאות הנפש.
אם נכליל ונסתכן בהאשמה בתבוסתנות מטאפיסית,
נוכל לומר שחיים על אי מלמדים אותנו שעור
חשוב בפילוסופיה, כלומר, בענינים של חיים ומות,

וְהוּא הַיְדִיעָה הַמְתַמְדָּת שֶׁהַכֹּל סוֹפִי,
שֶׁהַכֹּל רַק שְׁאֵלָה שֶׁל זְמַן: אִם תֵּלֶךְ מִסְפִּיק
בְּכֹל כּוּוֹן שֶׁתִּבְחַר, בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר
הַאֲדָמָה תִּגְמַר, וְתַעֲמֹד לְבִדְךָ מוֹל הַיָּם.

חִיפָה, מַרְץ 2002.